

TÜRKMENISTANYŇ
"A G Z Y B I R L I K"
DEMOKRATIK
H A L K H E R E K E T I

Programma we Düzgünnama

AŞGABAT

1991

HORMATLY ILDEŞ!

Ahyry Ýalanyň, Galplygyň öýüniň ýykylanyny gördük. Kommunizmiň, sosializmiň ady bilen halklary aldamak we olary gulçulykda saklamak zamany 1991-nji ýylyň awgustynda gutardy. Dünýä siwilizasiýasynyň oňaýly tejribesini saýlan halklaryň, ýurtlaryň öňünde mundan beýläk geljege tarap giň ýol açyldy.

Şeýle bagt asyrlaryň dowamynda tükeniksiz horluklary we kynçylyklary başdan geçiren jepakeş türkmen halkyna-da miýesser etdi. Emma, gynansak-da, häzirki döwürde biziň halkymyzyň başyndan bu taryhy mümkinçiligi elden gidermek howpy abandy. Sebäbi totalitar kommunistik rejim türkmen halkynyň we türkmenistanlylaryň başyndan entek sowlanok. SSKP-niň çöregini iýip, häkimlige eeten gatlak garaw görmese, hökmürowanlygyny elden bererli däl. Halk köpçüliginiň gaflat ukusynda ýatanlygyndan zandyýamancylykly peýdalanyp, partiýa býurokratlary sowetlerdäki ýerine ýetiriji orunlary tutuş eýelediler.

Demokratik ösüş ýoluna geçmek görnetin bökdelp, türkmenler dünýä jemgyýetçiliginiň öňünde Magtymgulynyň iki ýarym asyr ozal howp eden gününe düşüp, ile dil bolup galdylar. Jemgyýetçiligiň dolandyrylyşyndan köpçüligi, sagdyn pikirleri çetleşdirmek ýaly kolonial, antigumanistik syýasat şu günem dowam etdirilýär. 73 ýyllap millionlarça adamlaryň ömrüni ýele sowrup, zorluk bilen amal ediljek bolnan jenaýatçylykly eksperimentiň düýbüne akyl ýetirmeginden halkyň bilgeşleýin ünsi sowulýar.

Ruhy galkynysy basyp ýatyrnak, milli mertebe, demokratiýa diýip, orta çykan ogul-gyzlara kast etmek, olary zyndanlara taşlamak, şeýdibem halky mundan beýläk-de gorky astynda saklamak ötülmejek günädir.

Türkmenistanyň dikme ýolbaşçylarynyň iş ýüzünde ene dilimizi döwlet dolandyrylyşyndan belli-külli çetleşdirýän kemsidiji "iki dillilik" syýasatyna garşy halkyň düýpli närazylygyndan dörän "Agzybirlik" Halk Hereketi

Türkmenistanyň pikirdeş ogul-gyzlaryny öz hatarlarynda birleşdirýän demokratik guramadyr. Türkmen halkynyň erk-isleginden dörän bu gurama turuwbaşdan iň düýpli meseleleri gozgap, Soýuz we ýerli partiýa-administratiw güýçleriniň gahar-gazabyna duçar boldy.

"Agzybirligiň" ilki başdan öňe süren talaplary: Türkmenistanda türkmen diline döwlet statusyny bermek, Türkmenistanyň döwlet özbaşdaklygyny gazanmak, Türkmenistanda demokratik döwlet gurluşyny berkarar etmek, şeýle-de Gökdepe galasynda ata Watanyň erkinligini gorap wepat bolanlaryň hatyrasyna her ýylyň 12-nji ýanwaryny (täze sene boýunça 25-nji ýanwar) Ýas güni diýip yglan etmek.

Eýsem bular şol wagtky baha berlişi ýaly ekstremistik pygyllarmydy? Elbetde, ýok. Häzir bu meseleler prezidentiň permany bilen ykrar edildi. Ýöne olaryň düýp mazmuny ideologik dogmalara laýyk getirilip, ýoýuldy. Üssesine-de, häzirki wagtda döwlet derejesinde kabul edilen ýörelgeleriň inisiatorlary şindizem aklananok, işinden boşadylanlar öňki wezipelerinde dikeldilenok, sud jogapkärçiligine çekilenler resmi taýdan aklananok, metbugatda: "milletçi", "bozgak" diýlip, üstüne töhmet atylanlardan ötüňç soralanok

1991-nji ýylyň 22-nji noýabrynda Türkmenistanyň taryhynda ilkinji gezek köppartiýalylyga formal taýdan ýol açyldy. Biz muny respublikanyň ýolbaşçylarynyň demokratik gurluşa halkyň islegine, adalata tarap äden ilkinji ädimi diýip hasaplaýarys.

Ýagşylyga ýagşylyk bilen jogap bermek türkmençilikde kanundyr. "Agzybirlik" Halk Hereketi hoşniýetli gatnaşyklarda ýagşylyk bilen iliň-günüň, topragyň bähbidini goranlary goldamagy özüniň borjy hasaplaýar. Şu maksadyň amala aşmagy üçin Türkmenistandaky demokratik güýçleri, syýasy partiýalary, jemgyýetçilik guramalary, ýagşy niýetli uly-küçi hemmeleri jebisleşige çagyýarys!

"AGZYBIRLIK" DEMOKRATIK HALK HEREKETINIŇ PROGRAMMASY

Türkmenistanyň "Agzybirlik" Demokratik Halk Hereketi türkmen halkynyň erk-isleginden dörän syýasy guramadyr. "Agzybirlik" Türkmenistanyň parlamentinde ähli türkmen tire-taýpalarynyň syýasy, ykdysady, sosial we medeni hukuklaryny bütewilikde beýan etmek maksady bilen döredilýär. "Agzybirlik" ählitürkmen Halk Hereketi hökmünde çykyş edýär.

Türkmenistanyň "Agzybirlik" Demokratik Halk Hereketiniň gapysy türkmen halkynyň umumymilli bähbitlerini we garaşsyz Türkmenistan döwletiniň bähbitlerini goramak maksady bilen syýasy işler alyp barmagy maksat edinýän dürli milletleriň wekilleri üçin hemişe açykdyr. "Agzybirlik" geljekdäki saýlawlarda Türkmenistanyň parlamentinde orunlaryň köplügini almak we öz deputatlarynyň üsti bilen döwlet häkimiýetini dolandyrmaga gatnaşmak maksady bilen döredilýär.

1. SYÝASY WEZIPELER

1. Türkmenistanda syýasy reformalar geçirmek. Jemgyýetçilik durmuşyny demokratizasiýalaşdyrmak. Köppartiýalylygy iş ýüzünde durmuşa ornaşdyrmak.
2. Metbugatyň we beýleki informasiýa serişdeleriniň senzuradan, ýagny döwlet gözegçiliginden doly azatlygyny gazanmak. Söz, mitingler we köçe ýörişleriniň azatlygy.
3. Döwlet häkimiýetiniň biri-birinden garaşsyz üç şaha, ýagny: Kanun çykaryjy, Ýerine ýetiriji we Sud häkimiýetlerine bölünmegi. Ýokary suduň döwlet häkimiýetinden düýpden garaşsyzlygy we onuň Türkmenistanyň parlamenti tarapyndan ömürlük möhlet bilen saýlanmagy.
4. Türkmenistanda 1991-nji ýylyň 26-njy oktýabrynda milli garaşsyzlygyň yglan edilmegine getiren Ählihalk geňeşiniň (Referendumynyň) syýasy netijeleriniň durmuşa ornaşdyrylmagyny tizleşdirmek. Garaşsyzlyk syýasatyny ähli çäreler bilen berkitmek. Türkmenistanyň özygtyýarly döwlet hökmünde abraýly halkara syýasy guramalara we bileleşiklere girmegi üçin haýal etmän herekete başlamak. Türkmenistanyň öz goşunyny döretmek. Ýaraglaryny we harby enjamlaryny respublikada galdyrmak şerti bilen öňki Soýuzyň goşunyny Türkmenistanyň çäginde çykarmak.
5. Dünýäniň ähli demokratik döwletleri tarapyndan bireýýäm jar edilen "Adam Hukuklarynyň Ählumumy Deklarasiýasynyň" garaşsyz Türkmenistanda günübirin jar edilmegi we onuň talaplarynyň respublikanyň gündelik durmuşynda gysarnyksyz berjaý edilmegi. Halkara hukuk gatnaşyklaryny kadalaşdyrýan ähli beýleki köpçülikleýin ykrar edilen halkara Dokumentlere Türkmenistan döwletiniň gol çekmegini tizleşdirmek we Türkmenistanyň içerki we daşarky syýasatynda şolardan gelip çykýan kada-kanunlara daýanylmagyny adata öwürmek.
6. Garaşsyz Türkmenistanyň hakyky demokratik saýlaw sistemasyna geçmegini üpjün etjek täze "Saýlawlar hakyndaky kanunynyň" iň bir ýakyn wagtlarda parlamentde kabul edilmegini gazanmak.
7. Kabul edilen täze saýlaw Kanunyna görä, Türkmenistanyň parlamentine täze ählihalk saýlawlaryny geçirmek.

8. Türkmenistanyň Täze Konstitusiýasyny /Baş Kanunyny/ diňe Garaşsyzlyk yglan edilenden soňraky saýlawlarda deputatlyga göterilen adamlaryň işläp düzmegini we kabul etmegini gazanmak.
9. Türkmenistan döwletinde şahsyetiň hukuklarynyň döwletiň bähbitlerinden ileri tutulmagyny kanunçylyk arkaly girizmek.
10. Daşary ýurtlaryň hemmesi bilen deňhukukly gatnaşyklary ýola goýmak.

2. YKDYSADY WEZIPELER

1. Türkmenistan döwletiniň yglan edilen milli garaşsyzlygyny ykdysady garaşsyzlyk bilen iş ýüzünde berkitmek. Türkmenistanyň parlamentinde geljekdäki saýlawlarda respublikanyň milli bähbitlerini göwnejaý gorap biljek, syýasy we ykdysady ugurdan ýokary hünärli adamlaryň parlamente saýlanmagyny gazanmak.
2. "Agzybirlik" Halk Hereketiniň ýolbaşçylygynda ykdysadyýet ugrundan ýokary hünärli specialistleriň gatnaşmagynda Türkmenistany çuňňur ykdysady krizisden alyp çykjak paýhasly ykdysady programmanyň işläp düzülmegini taýýarlamak.
3. Türkmenistanyň ýerasty we ýerüsti baýlyklarynyň, Türkmenistan döwletinde öndürilýän ähli harytlyk önümleriň diňe halkara bazar nyrhlarynyň göteren ýerinden satylmagyny gazanmak we muny hemişelik ýola goýmak.
4. Ýerasty we ýerüsti baýlyklarymyzyň gazylýp alnyşyny ylmy esasda çäklendirmek. Milli baýlyklarymyzy, şol sanda topragymyzyň hümmetini indiki nesillerimiz üçin aýamak.
5. Türkmenistanyň halk hojalygyny kolonial syýasatyň salan dagynyk ýagdaýyndan alyp çykjak üçin daşary ýurt maýa goýumlaryndan oýlanyşykly we batyrçaý peýdalanmak. Daşary ýurt investisiýalaryna giň ýol açmak.
6. Türkmenistanda demokratik ýer-suw reformasyny geçirmek. Kolhozçylara we sowhozlaryň işçilerine öz isleglerinden ugur alyp, ýer-suw paýyny almaga kömek etmek we bu baradaky kanunçylygyň parlamentde iň bir ýakyn wagtda tassyklanmagyny üpjün etmek. Özmer hojalygyny döretmäge girişen daýhanlara we obadan mülk ýerini edinen şäherlilere döwlet tarapyndan karz pul serişdeleriniň goýberilmegini gazanmak. Azyklyk ekinlerini we maldarçylyk önümlerini öndürmek maksady bilen mülk ýerlerini alýan hojalyklaryň ilkinji iki ýylyň dowamynda döwlet salgydyndan boşadylmagy. Ýaş fermer hojalyklaryna tehniki enjamlaryň kredite goýberilmegi.

7. Türkmenistanda eýeçiligiň ähli formalarynyň kanuny hukuklarynyň tizden-tiz deňleşdirilmegi. Hususy eýeçiligiň eldegrilmesizliginiň ykrar edilmegi. Hususy işewürlige giň ýol açylmagy.
8. Zawodlaryň, fabrikleriň we beýleki senagat kärhanalaryň üstünden döwletiň monopoliýalaýyn eýeçiliginiň ýatyrylmagy we bu sferada hususy inisiatiwa, hususy eýeçilige giň ýol açylmagy.
9. Türkmenistanyň territoriýasynda Günbataryň we Gündogaryň senagat taýdan ösen ýurtlary bilen bilelikdäki senagat kärhanalarynyň we fabrikleriň, aýratynam işläp bejeriji senagatyň obýektleriniň gurluşygynyň döwlet tarapyndan hemmetaraplaýyn goldanylmagyny gazanmak. Türkmenistanyň çäklerinde öndürilýän we gazylyp alynýan çig mallardan ahyrky önüm çykarmak üçin bina edilýän ähli senagat kärhanalaryna mümkin bolan ähli ýeňillikleri bermek.
10. Gumanitar, dermanlyk we türkmen halkynyň saglygyny dikeltmek üçin, şeýle hem çaga iýmitlerini öndürmek maksady bilen gurulýan ähli senagat kärhanalaryny döwlet salgytlaryndan hemişelik azat etmek.
11. Daşary ýurtly ildeşlerimiziň Türkmenistanda öz kärhanalaryny we dükanlaryny açmagyny höweslendirmek.
12. Türkmenistanyň daşary ýurtlar bilen deňhukukly we iki tarap üçin hem düşewüntli söwda gatnaşyklaryna giň ýol açmak. Türkmenistanyň üstünden geçýän gadymy kerwen ýollaryna gaýtadan jan girizmek we hut şu arkaly hem Türkmenistanda gysga möhletiň içinde haryt bolçulygynyň döredilmegine oňaýly itergi bermek.
13. Zerurlyk dörän ýagdaýynda çalt geçmegini üpjün etmek maksady bilen Türkmenistanyň öz milli walýutasyny taýynlamaga girişmek.
14. Türkmenistanyň grajdanlarynyň öz döwletiniň milli girdejisinden ýetýän paýlaryny almagy hakyndaky meseläni parlamentiň geňeşine goýmak.
15. Türkmenistanyň ykdysadyýetini dünýäniň ykdysady hojalygyna integrirlemek.

3. MEDENI WEZIPELER

(Ylym. Magaryf. Din.)

"Agzybirlik" Demokratik Halk Hereketi Türkmenistanda ählumumy orta bilim hökmany bolmaly we onuň ähli çykdaýylaryny öz üstüne almak döwletiň mukaddes borjudyr diýip, hasap edýär. Şonuň bilen bir wagtda ol hususy mekdepleriň we medrese derejeli okuw jaýlarynyň açylmagyny goldaýar. "Agzybirlik" Türkmenistanda anyk ylymlar we dürli halkara dilleri boýunça çuňlaşdyrylan bilim berýän ýörite mekdepleriň açylmagy ugrunda çalşar. "Agzybirlik" türkmen mekdeplerinde türkmeniň ata-babadan gelýän milli edep-terbiýesiniň ornaşdyrylmagy üçin ýadawsyz alada eder. Halk Hereketi ösüp gelýän ýaş nesle ynsanperwerlik we watançylyk terbiýesini bermegi möhüm wezipeleriň biri hasaplaýar we şu maksat bilen orta mekdeplerde dini öwüt-ündewleriň sapagyny fakul³/₄tatiw häsiýetde girizmegiň tarapyny tutýar.

2. Türkmen ylmyny yzagalaklykdan alyp çykmak üçin "Agzybirlik" türkmen studentlerini, aspirantlaryny we beýleki ylmy derejeli adamlary dünýäniň iň bir ösen ýurtlaryna öz ylmy derejelerini ýokarlandyrmak üçin okuwa ibermekligi hemişelik ýola goýmagy gazanar. Türkmen ýaşlarynyň Gündogaryň we Günbataryň ylmy-tehnologik taýdan ösen ýurtlarynda bilim almaklaryny üpjün edýän kanunlaryň parlamentde kabul edilmegini tizleşdirer.

3. "Agzybirlik" türkmen mekdeplerinde we ýokary okuw jaýlarynda köne türkmen hat ýazuwynyň öwredilmegine ýardam berer. Şonuň bilen bir hatarda-da ol biziň halkymyzyň 1929-njy ýyldan tä 1940-njy ýyla çenli ulanan latyn elipbiýini türkmen diliniň we ylmy biliminiň ösmegi üçin häzirki ulanylýan kirill elipbiýinden has oňaýly diýip hasaplaýar we soňa gaýtadan dolanylmagyny gazanmagy öz oňünde wezipe edip goýýar.

4. "Agzybirlik" Türkmenistanda dünýewi döwlet gurluşy berkarar edilmeli diýip hasalaýar. Emma muňa garamazdan, Halk Hereketi halkymyzyň dini döp-dessurlarynyň, baýramlarynyň, din bilen baglanyşykly mukaddes ýerleriniň, taryhy ýadygärlikleriniň, öwlüýäleriň, gadymy mazarlaryň Kanun tarapyndan berk goragyny gazanjakdygyny wada berýär.

5. Türkmenistanda döwlet diniň, din hem döwlet işlerine gatyşmaz. Musulman dinine uýýanlar-da, gaýry beýleki diniň wekilleri-de öz ýagşy niýetlerini ile ýaýmaga deň derejede mümkinçilik alarlar.

6. Uzak asyrlaryň dowamynda we hudaýsyzlaryň pitiwa bermegi bilen ýykylyp-ýumrulan gadymy metjit-medreseleri, guburlary dikeltmek we olary dindarlaryň ygtyýaryna gaýdyp bermek üçin "Agzybirlik" öz deputatlarynyň üsti bilen parlamentiň tribunasyndan çykyş eder. Şu maksatlar üçin döwlet gaznasyndan ýörite pul serişdeleriniň bölünip berilmegini gazanmagy hem Halk Hereketi öz borçlarynyň biri hasaplaýar.

7. "Agzybirlik" dindarlaryň gazet, jurnal we kitaplary neşir etmek hukugyny gorar. Olaryň öz dini parzlaryny arkaýyn berjaý etmek hukuklaryny kanunçylyk arkaly berkider.

8. "Agzybirlik" Nowruz baýramynyň milli baýram hökmünde gaýtadan däbimize girizilmegini goldamak bilen Gurbanlygyň hem milli baýram hökmünde dikeldilmegini we Gurbanlyk günlerinde Türkmenistanda ýaşaýan musulman halklaryny işden boşatmagy türkmen parlamentinde geňeşe goýar we onuň kanunlaşdyrylmagyny gazanar.

9. Halk Hereketi türkmen milli medeniýetiniň gaýtadan janlanmagy we ýokary derejelere göterilmegi üçin ähli çäreleri görjekdigini wada berýär. Bu çäreler geçmiş mirasyny goramakdan, dikeltmekden we ony halkymyza elýetereli etmekden başlanar.

4. SOSIAL WEZIPELER

Türkmenistanyň "Agzybirlik" Demokratik Halk Hereketiniň Programmasynyň kabul edilýän döwri türkmen halkynyň maddy hal-ýagdaýynyň iň bir agyrlaşan wagtyna gabat geldi. Prt iňňän çuň syýasy we ykdysady krizisi başdan geçirýär. Türkmenistan bazar ykdysadyýetine örän amatsyz şertlerde geçmäge mejbur bolýar. Iýmit, geým-gejim, gündelik sarp edilýän harytlaryň ýetmezçiligi gün-günden ýiti duýulýar. Bu geçiş döwründe halkymyzyň başyndan inen köptaraplaýyn kynçylyklary ýeňilleşdirmek üçin aşakdaky sosial çäreleriň amala aşyrylmagyny "Agzybirlik" hökmany hasaplaýar.

1. Döwlet bujetinden aýlyk alýan işgärleriň aýlyk hakyny iýmitiň we gündelik sarp edilýän beýleki zerur önümleriň bazar bahasynyň ýokarlanysyna görä yzygiderli artdyrmaly.
2. Ähli beýleki gazanç kategoriýalaryna degişli işgärleriň aýlyk hakynyň ýokary çäginu kesgitlemegi ýatyrmaly.
3. Mülk ýerini edinmäge isleg bildiren Türkmenistanyň her bir grajdanyna ýer-suw bölüp bermegi çaltlandyrmaly. Bu hojalyklara tohumlyk däne, çigit we ýer işläp bejermek üçin tehnika edinmek üçin gerekli karz pul goýbermek baradky kanunlary Türkmenistanyň parlamentiniň kabul etmegini tizleşdirmeli. Bu kanunlary önümizdäki ýaz ekişinden has ön güýje girizmeli.
4. Halka zerur senagat önümleriniň öndürilişini artdyrmak üçin senagat kärhanalarynyň, zavod-fabrikleriň hususlaşdyrylmagyny tizleşdirmeli.
5. Çaga iýmitleriniň bahasynyň galmazlygyny gazanmaly. Çaga iýmitlerini we beýleki harytlaryny öndürýän kärhanalary döwlet salgytlaryndan boşatmaly we gerek bolsa, olara döwlet maliýe kömegini bermeli.
6. Köpçagaly maşgalalara tiz wagtda goşmaça pul kömegini, arzan bahadan azyk, geým-gejim kömegini bermegi ýola goýmaly.
7. Garrylaryň, işe ýarawsyzlaryň we köpçagaly maşgalalaryň alýan pensiýalarynyň we kömek pullarynyň möçberiniň bazar nyrhларыnyň derejesine görä ýokarlandyrylmagyny üpjün etmeli.
8. Ýaş çatynjalaryň ykdysady garaşsyzlygyny üpjün etmek üçin döwlet olara karz pul kömegini bermeli.

9. Studentler we orta bilim berýän okuw jaýlarynyň okuwçylary üçin döwletiň hasabyna arzan bahadan we ýokary hilli ýymit ojaklaryny, kafeleri saklamaly.

10. Türkmenistanyň şäherlerinde we raýon merkezlerinde ilatyň iň garyp düşen gatlaklary, maýyp-müjrüpler, hossarsyz we ýetirinip bilmeýän garygurtular üçin ýörite mugt nahar berilýän naharhanalary açmaly. Olarda mätäçleri günde bir wagtyna gyzygyn nahar bilen naharlamaly.

11. Dermanhanalarda we kesel bejeriş edaralarynda däri-dermenlaryň ýeterlik we olaryň bahasynyň her bir türkmenistanly maşgala üçin elýeterli bolmagyny hökmany suratda üpjün etmeli.

Bazar ykdysadyýetine geçiş döwründe günsaýyn ýokarlanýan nyrhlar ilatyň giň gatlaklarynyň üstüne köpçülikleýin tozgunlaşmak howpuny salýar. Şoňa görä, bu real howpuň önüni alyp biljek anyk döwlet sosial programmasynyň işlenip düzülmegi we onuň Türkmenistanyň parlamentinde iň bir ýakyn wagtda tassyklanmagy gaýragoýulmasyz işdir. Halk Hereketi hökmünde bu çäreleriň tizden-tiz durmuşa geçirilmegine özüniň ýolbaşçylyk etjekdigini "Agzybirlik" aýratyn belleýär. Häzirki ýaly kynçylykly döwürde ilatyň giň gatlaklarynyň sosial, ykdysady we syýasy hukuklaryny mümkin bolan ähli Konstitusion ýollar bilen goramagy Türkmenistanyň "Agzybirlik" Demokratik Halk Hereketi özüniň birinji derejeli borjy hasaplaýar we berk kanunçylygyň, adalatyň, ynsanperwer syýasatyň goragynda durjakdygyny Türkmenistanyň halkyna dabaraly wada berýär.

"AGZYBIRLIK" DEMOKRATIK HALK HEREKETINIŇ DÜZGÜNNAMASY

Türkmen halkynyň we ähli türkmenistanlylaryň öz erkine, hukugyna, maddy, medeni we tebigy baýlyklaryna eýe bolmagy üçin bize özünde köpçüligiň bähbitlerini arayan güýçleri jemleýän Demokratik Halk Hereketi gerek. "Agzybirlik" şeýle guramadyr. Halkyň syýasy, ruhy we ykdysady galkynyşy netijesinde özbaşdak, Garaşsyz Demokratik Türkmenistany esaslandyrmak "Agzybirlik" Halk Hereketiniň öz önünde goýýan baş maksadydyr.

1. UMUMY DÜZGÜNLER

1.1. "Agzybirlik" öz işini Türkmenistanyň Konstitusijasynyň we beýleki degişli kanunlarynyň esasynda we ýurtda kabul edilen Halkara dokumentleriniň çäklerinde gurnaýar.

1.2. "Agzybirlik" ýurduň içindäki we daşarky syýasy Hereketler, partiýalar, jemgyýetçilik guramalary bilen gatnaşyklary garaşsyzlyk, deňlik we birek-biregiň içki işlerine gatysmazlyk şertlerinde guraýar.

1.3. "Agzybirlik" islendik meseläniň syýasy çözüdiniň gözlenilmeginiň tarapyndadyr we zorlugy, eden-ýtdiligi, şonuň ýaly-da halkyň erk-isleginiň garşysyna goşun güýçleriniň ulanylmagyny bäs-bütün inkär edýär.

1.4. "Agzybirlik" döwürleýin guramadyr. Ol Türkmenistanda totalitar döwlet gurluşyny parahat ýol bilen syndyryp, onuň deregine Demokratiýa esaslanýan döwlet gurluşyny dabaralandyrmagy niýet edinýär we bu ugurda halkyň syýasy galkynysyna bil baglamakçydygyny açyk yglan edýär.

1.5. "Agzybirlik" respublikada erkin we azat syýasy bäsdeşligiň döremegi, syýasy partiýalaryň, hereketleriň, jemgyýetçilik guramalarynyň işiniň ösmegi we ýaýbaňlanmagy üçin elinden gelenini eder.

2. "AGZYBIRLIGIŇ" MAKSADY WE WEZIPELERI

2.1. Kanun çykaryjy, Ýerine ýetiriji we Sud häkimiýetlerine bölünen hem-de köppartiýalylyga esaslanan parlamentli hukuk döwletini esaslandyrmak;

2.2. Konstitusion ýollar bilen respublikanyň syýasy we ykdysady garaşsyzlygyny gazanmak;

2.3. Şahsyýet azatlygy, erkin ykdysady gatnaşyklar, eýeçiligiň ähli görnüşlerine daýanýan azat ykdysady gatnaşyklar esasynda Türkmenistanyň ykdysadyýetini ösdürmek;

2.4. Türkmenistanyň ykdysadyýetini bütindünýä hojalyk aragatnaşyklarynyň sanyna goşmak;

2.5. Ilatyň sosial üpjünçiligini kepillendirýän programmany işläp düzmek we ony hökmany döwlet kanunyna öwürmek.

3. "AGZYBIRLIGIÑ" İŞİNİÑ ESASY UGURLARY

- 3.1. Jemgyýetde syýasy işleri alyp barmak, saýlawlara gatnaşmak we öz wekilleriniň üsti bilen Sowetleriň ähli basgançaklarynda döwleti dolandyrmaga gatnaşmak;
- 3.2. Syýasy, ykdysady, sosial, ekologiki we beýleki ýörite programmalary işläp düzmek we olary durmuşa ornaşdyrmak ugrunda hereket etmek;
- 3.3. Hojalyk, maliýe we metbugat işleri;
- 3.4. Gaýry syýasy hereketler, partiýalar we jemgyýetçilik guramalar bilen hyzmatdaşlyk;
- 3.5. "Agzybirligiñ" ideýalary, maksatlary we wezipeleri bilen köpçüligi tanyş etmek.

"AGZYBIRLIK" DEMOKRATIK HALK HEREKETINE AGZALYK

4.1. Programmasyny we Düzgünamasyny goldap, milletine, dinine, jynsyna, hünärine garamazdan, kämillik ýaşyna ýeten her bir adam "Agzybirligiň" agzasy bolup biler.

4.2. "Agzybirligiň" agzalygyna kabul etmek Halk Hereketiniň ilkinji ýerli guramasy tarapyndan agza boljagyň meýletin islegi esasynda amala aşyrylýar.

4.4. "Agzybirligiň" agzalarynyň hukuklary:

- "Agzybirligiň" syýasatyny we iş ugurlaryny kesgitlemäge gatnaşmaga, islendik mesele boýunça teklipler etmäge;
- "Agzybirligiň" hereketi bilen tanyşmak üçin islendik informasiýany talap etmäge;
- "Agzybirligiň" islendik organyna kandidatlary teklip etmäge ýa-da teklip edilmäge;
- "Agzybirligiň" islendik organy we agzasy barada öz pikirini açyk aýtmaga;
- "Agzybirligiň" bir ilkinji guramasyndan başga bir ilkinji guramasyňa geçmäge ýa-da täze bir ilkinji guramasyny döretmäge;
- döwlet we jemgyýetçilik organlary tarapyndan bikanun yzarlanylanda, "Azybirligiden" maddy kömegi we ýuridiki goragy almaga hukugy bardyr.

4.5. "Agzybirligiň" agzalarynyň borçlary:

- haýsy hem bolsa ilkinji guramalaryň biriniň sanynda durmaga;
- çlenlik wznoslaryny tölemäge;
- "Azybirligiň" Programmasyny we guramaçylyk prinsiplerini ykrar etmäge;
- "Agzybirligi" goldamaga, onuň onuň ideýalarynyň ýaýramagyna ýardam bermäge borçludyr.

4.6. "Agzybirligiň" agzalygynyň togtadylmagy:

- "Agzybirligiň" agzasy bu guramadan islän wagty çykyp biler.
- öz hereketi bilen "Agzybirlige" syýasy we maddy zyýan ýetiren islendik agza Halk Hereketinden çykarylyp bilner. Bu çäre agzanyň hasaba alnan ilkinji ýerli guramasynda geçirilýär.

Agzalykdan çykarylanyň, özüni ýazyksyz saýmaga ýeterlik delilleri bolan ýagdaýynda, Halk Hereketiniň ýokary guramalaryna arza bilen ýüz tutmaga doly hukugy bardyr.

5. "AGZYBIRLIGIŇ" GURAMAÇYLYK ESASLARY WE IŞI

5.1. "Agzybirligiň" işi territorial prinsipde gurnalýar. Halk Hereketiniň ilkinji ýerli guramalary "Agzybirligiň" esasydyr.

5.2. "Agzybirligiň" içki durmuşynda demokratiýanyň aşakdaky prinsipleri ýerine ýetirilmelidir:

- "Agzybirligiň" dolandyryjy basgançaklarynyň hemmesi aşakdan ýokary saýlanylýar.
- saýlawlar göni, alöternativ esasyda, platformalar boýunça gizlin ses bermek bilen geçirilýär;
- kandidat görkezmek ýa-da öz-özüni kandidat görkezmek bolýar.

5.3. Pikiri köpçüligiňkä çapraz gelip, azlykda galan agzalar demokratik usulda kabul edilen kararlary sylamaly we olara boýun bolmaly. Kabul edilen kararlaryň ýerine ýetirilmegini bökdemän, olar öz aýratyn pikirlerini goramaga haklydyrlar we, zerur saýsalar, gellen karary tankytlap bilerler. Ýöne olaryň öz aýratyn pikirlerini "Agzybirligiň" adyndan ýaýratmaga hukuklary ýokdur.

Azlykda galan agzalar öz fraksiýalaryny we toparlaryny gurnap bilerler. Olar jedelli meseleleriň ýygnaqlarda, gurultaýlarda we metbugatda gaýtadan geňeşilmegini talap etmäge haklydyrlar.

5.4. Ýygnaç ilkinji guramanyň ýokary organydyr. Gündeki işleri alyp barmak üçin ilkinji guramanyň başlygy saýlanylýar.

5.5. Ilkinji guramanyň hukuklary:

- ilkinji guramanyň agzalygyna kabul etmek we agzalykdan çykarmak;
- öz strukturasyňy özbaşdak düzüp bilmek;
- "Agzybirligiň" merkezi býujetine geçirilmeli pullardan galanyňy özbaşdak ulanmak;
- özbaşdak informasiýa serişdesini edinmek we neşirýat işini ýöretmek;
- halk deputatlygyna kandidat görkezmek we kandidaty goldamak;
- guramaçylyk esaslaryna we işleýiş prinsiplerine laýyk gelýän dürli işleri ýerine ýetirmek.

5.6. Ilkinji guramalar administratiw-territorial birligiň çäginde degişli koordinirleýji organlary gurnaýarlar we olaryň wezipelerini hem strukturalaryny kesgitleýärler.

6. "AGZYBIRLIGIŇ" MERKEZI GURAMALARY

6.2. "Agzybirligiň" hereket edýän organlary gurultaýda saýlanylýar.

6.3. Gurultaýlaryň aralygynda "Agzybirligiň" ýerine ýetiriji we koordinirleýji organy bolup Mejlis hyzmat edýär.

Mejlisiň başlygy we agzalary öz hukuklarynyň çäginde "Agzybirlige" wekilçilik edip bilerler.

7. "AGZYBIRLIK" WE HALK DEPUTATLARYNYŇ SAÝLAWY

7.1. "Agzybirlikden" deputatlyga kandidatlaryň merkezi spisogyny saýlaw kampaniýasyny maliýeleşdirmek boýunça gurultaý tassyklaýar. Deputatlyga kandidatlar merkezi spisoga "Agzybirligiň" ýerli guramalarynyň ýerli okrug saýlaw konferensiýasynyň teklipleri esasynda girizilýär.

7.2. "Agzybirligiň" Prawleniýesi ýerli okrug saýlaw konferensiýalarynyň garamagyna deputatlyga kandidat hökmünde kandidaturalary hödürläp biler.

7.3. Ýerli guramalardan hödürlenlen, ýöne merkezi spisoga girip bilmedikler saýlawlara garaşsyz kandidat hökmünde gatnaşyp bilerler.

7.4. "Agzybirligiň" agzasy blmadyklar hem Halk Hereketinden deputatlyga kandidat görkezilip bilnerler.

7.5. Saýlaw "Agzybirlik" beýleki syýasy partiýalar, hereketler we jemgyýetçilik guramalary bilen bileleşip gatnaşyp-da biler.

7.6. "Agzybirligiň" agzalary Sowetlerde Halk Hereketiniň fraksiýalaryny döredýärler. Ýöne ol deputatlar Sowetlerdäki işlerinde Halk Hereketiniň Mejlisinden garaşsyzdyrlar we diňe parlament fraksiýasynyň kararyna boýun egýärler.

7.7. "Agzybirligiň" parlament fraksiýasynyň işini koordinirmek üçin "Agzybirligiň" Mejlisi bilen deputatlaryň bilelikdäki maslahaty geçirilýär. Bu maslahat taraplaryň haýsy-da bolsa biriniň talaby boýunça geçirilip bilner.

8. "AGZYBIRLIĞIŇ" WE ONUŇ GURAMALARYNYŇ HUKUK STATUSY

8.1. "Agzybirlik" özüniň ilkinji guramalaryndan başlap tutuşlaýyn "Agzybirlik" Demokratik Halk Hereketi hökmünde jemgyýetçilik guramlaryna kanun esasynda berilýän hukuklardan peýdalanýar. Onuň öz hususy emlägi bolup biler.

8.2. "Agzybirlik" öz Düzgünnamasyna laýyklykda iş geçirmek üçin öz neşirýatyny we dürli ugurlar boýunça işleýän kärhanalaryny gurup biler.

8.3. "Agzybirlik" Halk Hereketiniň öz nyşany, möhüri we dokumentler üçin blanky bardyr.

9. "AGZYBIRLIGIŇ" PUL WE EMLÄK BAÝLYKLARY

9.1. "Agzybirligiň" pul serişdleri agzalyk wznoslardan, "Agzybirligiň" neşirýatynyň, kärhanalarynyň girdejilerinden bölünýän serişdelerden emele gelýär. "Agzybirligiň" bujeti her ýyl öz neşirýatynda çap ediler.

9.2. Ilkinji guramalar merkezi bujete agzalyk wznoslarynyň azyndan on prosentini geçirýärler. "Agzybirligiň" bujeti ilkinji we territorial guramalarynyň bujeti esasynda aşakdan ýokaryk emele gelýär.

9.3. "Agzybirligiň" ýerli guramalary mätäçlik çekýän agzalaryna maddy kömek berip bilerler.

9.4. "Agzybirligiň" agzasy aýda bir gezek agzalyk wznosyny töleýär. Wznosyň möçberini gurultaý kesgitleýär.

9.5. "Agzybirligiň" maliýe işlerini "Agzybirligiň" barlag komissiýalary barlaýarlar.

10. "AGZYBIRLIĞIÑ" ÖZ İŞİNİ BES ETMEGİNİÑ DÜZGÜNİ

10.1. "Agzybirlik" Demokratik Halk Hereketiniñ öz işini bes etmegine bu mesele boýunça ýörite çagyrylan Gurultaýda garaýar. Gurultaýyñ delegatlarynyñ azyndan üçden ikisi onuñ işiniñ bes edilmegini goldap ses beren ýagdaýynda, gelnen karara laýyklykda Halk Hereketi öz işini bütinleý ýa-da wagtlaýyn bes edip biler.

10.2. "Agzybirlik" öz işini tamamlansoň, onuñ pul serişdeleri we material gymmatlyklary Halk Hereketiniñ iň soňky Gurultaýynda kabul edilen Wesýetnama görä terekä salynýar.